

Педагогічний дискурс, випуск 19, 2015 / Pedagogical Discourse, Volume 19, 2015

України. – 2010. – 10 трав. – Режим доступу : <http://osvita.mediasapiens.kiev.ua> / The concept of the introduction of media education in Ukraine [electronic resource] / Nat. Academy ped. Science of Ukraine. – 2010 – 10 May. – Access: <http://osvita.mediasapiens.kiev.ua> / [in Ukrainian].

Дата надходження статті: «27» жовтня 2015 р.

Стаття прийнята до друку: «18» листопада 2015 р.

Рецензенти:

Осадчий В. – доктор педагогічних наук, професор

Сремеев В. – доктор технічних наук, професор

Наурук Ірина – аспірант Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, e-mail: irina_mikolaenko@mail.ru

Iryna Naumuk – postgraduate student of Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi, e-mail: irina_mikolaenko@mail.ru

УДК 378.2(4+477)

ВЯЧЕСЛАВ ОСАДЧИЙ,

доктор педагогічних наук, професор

(Україна, Мелітополь, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького);

СВІТЛАНА СИМОНЕНКО,

аспірант

(Україна, Мелітополь, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького)

VIACHESLAV OSADCHYI,

doctor of pedagogics, professor

(Ukraine, Melitopol, Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi);

SVITLANA SYMONENKO,

postgraduate student

(Ukraine, Melitopol, Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi)

Порівняльний аналіз національних рамок кваліфікацій в області вищої освіти України та європейських країн

Comparative Analysis of National Qualifications Frameworks in Higher Education of Ukraine and European Countries

У статті висвітлюються проблеми впровадження національної рамки кваліфікацій України та її співвіднесення до Європейської рамки кваліфікацій та національних рамок кваліфікацій європейських країн. Проаналізовано національні рамки кваліфікацій окремих європейських країн в області вищої освіти. Розглянуто структуру та зміст Європейської рамки кваліфікацій та національних рамок кваліфікацій України, Німеччини, Польщі та Данії. Виконано порівняльний аналіз дескрипторів знань, умінь, комунікації, автономії та відповідальності у національній рамі кваліфікацій України з Європейською рамкою кваліфікацій та національними рамками кваліфікацій Німеччини, Польщі та Данії в області вищої освіти. Висвітлено спільні і відмінні риси у національних рамках кваліфікацій різних країн Європи в області вищої освіти. Продемонстровано схожість дескрипторів знань в області вищої освіти з підвищенням рівня та глибини знань та прогресивною зміною характеру знань. Акцентовано увагу на відсутності дескрипторів комунікації в Європейській рамі кваліфікацій та наявності таких дескрипторів у національних рамках європейських країн у складі інших дескрипторів.

Ключові слова: європейська рамка кваліфікацій, національні рамки кваліфікацій, порівняння, дескриптори, знання, вміння, компетентності.

The article deals with the problems of introduction of the National Qualifications Framework of Ukraine and its correlation with the European Qualifications Framework and national qualifications frameworks of European countries. National qualifications frameworks of some European countries in the field of higher education are analysed. The historical context, the structure, the content and the

peculiarities of the European Qualifications Framework and the national qualifications frameworks of Ukraine, Germany, Poland and Denmark are considered. It was noted out that the national qualifications frameworks of European countries are based both on the Framework for Qualifications of the European Higher Education Area and the European Qualifications Framework for Lifelong Learning which are the metasystems aimed to improve qualifications transparency in Europe and to support lifelong learning and work mobility. The comparative analysis of descriptors of knowledge, skills, communication, autonomy and responsibility of the National Qualifications Framework of Ukraine and the national qualifications frameworks of Germany, Poland and Denmark in the field of higher education is carried out. Similarities and differences in descriptors of national qualifications frameworks in the field of higher education are highlighted. The similarity of knowledge descriptors in the field of higher education with knowledge improvement and progressive change of knowledge character is demonstrated. The absence of communication descriptors in the European Qualifications Framework is emphasized. It is pointed out that communication descriptors can be found in the national qualifications frameworks of Germany, Poland and Denmark as a part of other descriptors. The possibility of application of comparative analysis results in working out a development strategy of academic and professional mobility in higher education is discussed.

Key words: *European qualifications framework, national qualifications frameworks, comparison, descriptors, knowledge, skills, competence.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасні соціально-політичні та економічні зміни в Україні, орієнтація її на входження до науково-освітнього простору Європи, загальні тенденції глобалізації відкривають перед молодими фахівцями нові горизонти щодо їх подальшої освіти, суспільної діяльності та працевлаштування. Інструментом забезпечення прозорості кваліфікацій в Європі та підтримки навчання протягом життя і мобільності ринку праці стали розроблені Європейська рамка кваліфікацій (European Qualifications Framework) та створені Національні рамки кваліфікацій європейських країн.

Впровадження Національної рамки кваліфікацій в Україні було прийнято Кабінетом Міністрів України постановою №1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 р. Постанова була результатом конструктивного співробітництва зацікавлених сторін з професійних організацій, освітніх установ та з активною участю Міністерства освіти і науки України та Федерації роботодавців.

Згідно з постановою «Про затвердження національної рамки кваліфікацій» [1] Національна рамка кваліфікацій представляє собою системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів. Даний опис впроваджується з метою: введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців; забезпечення гармонізації норм законодавства у сфері освіти та соціально-трудова відносин; сприяння національному і міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні; налагодження ефективної взаємодії сфери освітніх послуг та ринку праці.

Впровадження Національної рамки кваліфікацій дозволить прискорити процес визнання дипломів українських навчальних закладів та кваліфікацій фахівців у країнах Європи. Тому одним із завдань освіти сьогодні можна виділити порівняння і співставлення НРК в області вищої освіти з НРК європейських країн.

Аналіз досліджень і публікацій... Аналіз наукової літератури з теми дослідження засвідчив, що в Україні різні аспекти проблеми створення НРК досліджують М. Згуровський, В. Луговий, О. Слюсаренко, М. Степко, Ж. Таланова, О. Голубенко, Т. Морозова. Проте науковцями не було проведено порівняння і зіставлення НРК в області вищої освіти з Національними рамками європейських країн.

Формулювання цілей статті... Відповідно, мета статті – порівняти НРК України з Національними рамками європейських країн з перспективою подальшого застосування результатів порівняльного аналізу у виробленні стратегії розвитку академічної і професійної мобільності у вищій освіті.

Виклад основного матеріалу... В Європейському просторі розробка національних рамок кваліфікацій почалась з створення Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (The Framework for Qualifications of the European Higher Education Area, QF-EHEA), яка базується на Болонській Декларації (1999 р.) та Дублінських дескрипторах (2005 р.), і Європейської рамки кваліфікацій (ЕРК) для навчання впродовж життя (European Qualifications Framework for Lifelong Learning, EQF-LLL), ініційована Європейською комісією (2006 р.). Ці обидві рамки є метасистемами, які розроблені для покращення прозорості кваліфікацій в Європі та підтримки навчання протягом життя і мобільності ринку праці. Не дивлячись на схожі риси рамок, вони мають певні відмінності у цілях та дескрипторах. Рамка кваліфікацій Європейського простору

вищої освіти має на меті гармонізацію систем, а Європейська рамка кваліфікацій призначена для співвідношення однієї системи до іншої, функціонуючи як засіб перекладу для прозорості взаємозв'язків між кваліфікаціями і різними системами [4].

Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти включає в себе три цикли (включаючи можливість додаткових кваліфікацій у національних контекстах), загальні дескриптори для кожного циклу, які базуються на результатах навчання та компетентностях, та діапазони кредитів на першому та другому циклах:

1) перший цикл (ступінь бакалавра, 180-240 кредитів ECTS);

2) другий цикл (ступінь магістра, 90-120 кредитів ECTS, включно 60 кредитів ECTS у другому циклі);

Європейська рамка кваліфікацій є метасистемою для сприяння порівняння кваліфікацій і кваліфікаційних рівнів для стимулювання географічної мобільності та мобільності ринку праці, а також навчання протягом життя. У Європейській рамці кваліфікацій прописані 8 кваліфікаційних рівнів через навчальні результати (знання, навички та компетентність), у яких під компетентністю розуміють здатність використовувати знання, навички та особисті, соціальні і методологічні здібності у робочих або навчальних ситуаціях та у професійному і особистому розвитку. Відповідно до дескрипторів Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти і Європейської рамки кваліфікацій можна побачити, що 5-8 рівні Європейської рамки кваліфікацій відповідають вищій освіті.

Згідно з звітом Cedefop (The European Centre for the Development of Vocational Training, Європейський центр розвитку професійного навчання) «Розвиток національних рамок в Європі» [3] у багатьох країнах Європи обидві рамки стали невід'ємними компонентами при формуванні універсальних національних рамок кваліфікацій, у яких посилення на Європейську рамку кваліфікацій і самосертифікація згідно з Рамкою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти об'єднані в одному документі.

Темпи розробки та впровадження національних рамок кваліфікацій у практику у європейських країнах значно відрізняються. Так, у 2011 році цей процес завершили Бельгія (Фландрія), Чехія, Данія, Естонія, Ірландія, Франція, Латвія, Литва, Мальта, Нідерланди, Португалія і Об'єднане Королівство Великої Британії у Північній Ірландії. В інших європейських країнах (36 країн) цей процес закінчився у 2012-2013 роках [2]. Дескриптори національних рамок кваліфікацій європейських країн у своїй більшості представляють результати навчання, які описують, що людина має знати, вміти робити та розуміти на кожному окремому рівні. У національних рамках кваліфікацій дескриптори є концентрованим відображенням національних пріоритетів і потреб, та були розроблені у широкому діалозі між різними зацікавленими сторонами.

Національні рамки кваліфікацій європейських країн також відрізняються кількістю рівнів у рамках. Так, більшість країн запропонувала 8-рівневі рамки, також є країни з 5 (Франція), 7 (Ісландія), 9 (Болгарія), 10 (Ірландія, Словенія) та 12 (Шотландія) рівнями [2].

Україна стала другою країною Східної Європи після Грузії, де впровадження Національної рамки кваліфікацій, зафіксовано законодавчо, та першою серед країн Східної Європи, які прийняли Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти [5].

Національна рамка кваліфікацій в Україні є 10-рівневою рамкою для визнання навчання протягом життя від рівня дошкільної освіти до ступеня доктора наук. Кількість рівнів була предметом критики з боку Ради Європи (Council of Europe) і Європейським фондом освіти (European Training Foundation – ETF), але залишилася незмінною. За думкою європейських фахівців наявність рівнів 0 та 9 є не практичним рішенням, а скоріше ідеологічним, оскільки рівень 9 потрібний для поліпшення наукового і дослідницького лідерства у країні, пов'язаний з академічною традицією з радянського періоду, та є важливим для інновацій і наукових досліджень, а рівень 0 відповідає першому рівню у системі навчання протягом життя [5].

Дескриптори рівнів Національної рамки кваліфікацій включають узагальнений опис рівня (інтегральну компетентність), а також систему базових компетентностей (знання, вміння, комунікацію, автономність та відповідальність), відображаючи прогрес навчальних досягнень від найнижчого до найвищого рівня:

- інтегральна компетентність (здатність виконувати завдання, розв'язувати задачі і проблеми);
- знання (глибина, характер, діапазон);
- вміння (виконання завдань різного типу, вирішення проблем, оцінювання діяльності, здійснення аналізу, синтезу тощо);
- комунікація (взаємодія з людьми, робота у команді, донесення інформації);
- автономність та відповідальність (ступінь контролю при виконанні завдань, самостійність, відповідальність за власну роботу та роботу інших).

Як можна побачити, відмінною особливістю дескрипторів Національної рамки кваліфікацій є наявність дескрипторів для інтегральної компетентності, яка розвивається від рівня до рівня – від здатності адекватно діяти у відомих простих ситуаціях під безпосереднім контролем та готовності до систематичного навчання на рівні 0 до здатності визначати та розв'язувати соціально значущі системні проблеми у певній галузі діяльності, які є ключовими для забезпечення стійкого розвитку та вимагають створення нових системоутворювальних знань і прогресивних технологій, на рівні 9. Подібного типу дескриптори відсутні у Національних рамках європейських країн, за виключенням Німеччини та Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, які містять подібні узагальнюючі компетентності для всіх рівнів.

Розглянемо особливості структур національних рамок кваліфікацій України, Німеччини, Польщі та Данії. Національні рамки кваліфікацій країн, вказаних вище, мають, як і Європейська рамка кваліфікацій, 8 рівнів.

Німеччина активно підтримувала ініціативу Європейської рамки кваліфікацій та у 2013 році запустила Національну рамку для навчання протягом життя (Deutsche Qualifikationsrahmen für lebenslanges Lernen – DQR). Дескриптори рівнів описують компетентності, які необхідні для отримання кваліфікації:

1) професійна компетентність:

- знання (глибина та ширина);
- вміння (інструментальні та систематичні вміння, судження)

2) особиста компетентність:

- соціальна компетентність (лідерські якості, робота у команді, залучення і комунікація);
- автономія (автономна відповідальність, мислення, навчальна компетентність).

До кожного рівня вказана діяльнісна компетентність (Handlungskompetenz), яка відображає здатність та готовність особи діяти соціально адекватно та відповідально. Дескриптори представлені у вигляді альтернатив, тобто необов'язково мати всі компетентності, вказані у дескрипторах [5].

Національна рамка кваліфікацій Польщі є складовою частиною широкої реформи системи кваліфікацій. Правове введення рамок почалося восени 2014 року, пропозиція про новий закон була внесена до парламенту Польщі навесні 2015 року, та впровадження закону очікується у січні 2016. Первинно передбачалося наявність семи рівнів у Національній рамці кваліфікацій Польщі згідно з існуючими ступенями і кваліфікаціями у Польщі, але пізніше було вирішено додати рівень 5 для більш доречного розміщення академічних кваліфікацій короткого циклу та просунутих професійних кваліфікацій.

Дескриптори рамки кваліфікацій складаються з трьох наборів дескрипторів та на кожному рівні мають різний ступінь деталізації: загальні універсальні дескриптори (перший рівень, метаступінь), загальні універсальні дескриптори для навчання і освіти (другий рівень, перша ступінь загальності), загальні дескриптори для галузей вищої освіти або професійної освіти.

Дескриптори рівнів описують:

1) знання:

- діапазон (повнота когнітивної перспективи);
- глибина розуміння (залежності);

2) вміння:

- вирішення проблем та застосування знань на практиці (складність проблеми, інноваційний підхід, незалежність у діях, умови дій);
- навчання (самостійність, методи);
- комунікація (об'єм висловлювань, складність висловлювань);

3) соціальні компетентності:

- ідентифікація (участь, почуття відповідальності, поведінка);
- співробітництво (робота у команді, умови праці, лідерство);
- відповідальність (наслідки власних дій, наслідки дій команди, оцінка) [6].

Робота над Національною рамкою кваліфікацій Данії розпочалась у 2006 році, її оцінювання завершилося у 2013 році при співробітництві трьох міністерств: Міністерства освіти, Міністерства науки та Міністерства зайнятості Данії. Розроблена рамка охоплює всі типи і рівні кваліфікацій, містить 8 рівнів кваліфікацій.

Дескриптори рівнів описують:

1) знання

- тип знань (знання про теорію або практику, знання предмету або галузі роботи);
- складність знань (ступінь складності, передбачуваність або непередбачуваність ситуації, у якій застосовуються знання);
- розуміння здатності використовувати знання у контексті;

- 2) вміння
- типи вмінь (практичні, когнітивні, творчі або комунікативні);
 - складність вирішення проблем (застосування вмінь і складність проблем);
 - комунікація (необхідна комунікація, складність повідомлення, цільові групи ті інструменти);
- 3) компетентність (у термінах автономії та відповідальності)
- місце діяльності (тип контексту, у якому застосовуються знання та вміння, ступінь непередбачуваності та змінності контексту);
 - співробітництво і відповідальність (здатність брати відповідальність за власну роботу та роботу інших, складність ситуацій зі співробітництва);
 - навчання (здатність брати відповідальність за власне навчання та навчання інших).

Ці дескриптори використовуються як для загальних, так і додаткових кваліфікацій, які є особливо важливими для освіти дорослих і професійного навчання [5].

Таким чином, можна побачити, що у дескрипторах НРК України Німеччини, Польщі та Данії для кожного рівня відображені характер знань, глибина знань та складність, які підвищуються від рівня до рівня; представлені вміння у виконанні завдань різного типу, вирішенні проблем тощо, які ускладнюються від рівня до рівня; надані описи щодо співробітництва, комунікації, автономії і відповідальності (у різних типах дескрипторів).

На даний час НРК не є співставленою з ЄРК і не відображає освітні рівні, але порівнюючи дескриптори можна побачити, що рівень 5 відповідає ступеню молодшого бакалавра, 6 – бакалавра, 7 – магістра, 8 – доктора філософії, 9 – доктора наук (відсутній у ЄРК та НРК європейських країн).

Порівняльний аналіз та зіставлення ЄРК з НРК України, Німеччини, Польщі та Данії в області вищої освіти ми представили таблицях 1–3. Подібні описи дескрипторів кожного рівня виділено жирним шрифтом.

Таблиця 1

Порівняння знань у ЄРК, НРК України, Німеччини, Польщі та Данії в області вищої освіти

Рівень	ЄРК	НРК	Німеччина	Польща	Данія
5	Всебічні, спеціалізовані, фактичні і теоретичні знання в межах сфери роботи або навчання і усвідомлення меж цього знання	Широкі спеціалізовані фактологічні та теоретичні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, розуміння (усвідомлення) рівня цих знань	Інтегровані професійні знання в області навчання або інтегрованої професійної діяльності у межах області діяльності. Більш глибокі теоретичні знання, усвідомлення діапазону і обмежень області навчання або професійної діяльності.	Широкий діапазон фактів, теорій, методів і залежності між різними умовами дій, які проводяться	Знання практики та застосування методології та теорії у галузі роботи або навчання, розуміння практики та найважливіших теорій та методологій, усвідомлення їх застосування у професії
6	Просунуті знання сфери роботи або навчання, включаючи критичне розуміння теорій і принципів	Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень Критичне осмислення основних теорій, принципів,	Широкі інтегровані знання, включаючи знання основних наукових принципів і практичного використання наукового предмета, а також критичне розуміння найважливіших теорій і методів або	Просунутий рівень фактів, теорій, методів і складні залежності між ними; різноманітні складні умови дій, які проводяться	Знання теорії, методології та практики у професії або в одній або більше галузі навчання, розуміння та пояснення теорії, методології та практики

		методів і понять у навчанні та професійній діяльності	володіння широкими інтегрованими професійними знаннями Відповідні знання на міждисциплінарному рівні.		
7	Високо спеціалізовані знання, деякі з яких знаходяться на передовій лінії знання у сфері роботи або навчання, як основа для оригінального мислення та/або дослідження Критичне усвідомлення проблем у сфері роботи і навчання, а також на міждисциплінарному рівні	Спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи Критичне осмислення проблем у навчанні та професійній діяльності та на межі предметних галузей	Комплексні, детальні, спеціальні і сучасні знання у науковому предметі <i>або</i> комплексні професійні знання у стратегічно-орієнтованій області професійної діяльності. Широкі знання на міждисциплінарному рівні.	Глибокий рівень окремих фактів, теорій, методів і складні залежності між ними, також у відношенні до інших галузей; різноманітні складні умови і аксіологічний контекст дій, які проводяться	Знання в одній або більше галузях навчання, які, в окремих областях, базуються на найвищих міжнародних дослідженнях у галузі роботи або навчання, розуміння та пояснення на науковій основі знання у галузі/галузях навчання, ідентифікація наукових проблемних питань
8	Знання на найпрогресивнішому рівні у сфері роботи або навчання і між дисциплінами	Найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідної та професійної діяльності і на межі предметних галузей	Комплексні, спеціалізовані, систематичні сучасні знання у дослідницькій дисципліні, внесок у поширення знань у межах дисципліни <i>або</i> комплексні професійні знання у стратегічно- та інноваційно-орієнтованій області професійної діяльності. Відповідні знання на міждисциплінарному рівні.	Світові наукові і творчі досягнення і їх вплив на практику	Знання на найвищому міжнародному рівні у галузі дослідження, значний внесок до розвитку нових знань та розуміння у галузі дослідження на основі наукових досліджень

Порівняння вмінь у ЄРК, НРК України, Німеччини,
Польщі та Данії в області вищої освіти

Рівень	ЄРК	НРК	Німеччина	Польща	Данія
5	Усебічний ряд когнітивних і практичних вмінь, які потрібні для розвитку творчих рішень до абстрактних проблем	Розв'язання типових спеціалізованих задач широкого спектра, що передбачає ідентифікацію та використання інформації для прийняття рішень Планування, зокрема розподіл ресурсів, аналіз, контроль та оцінювання власної роботи та роботи інших осіб	Володіння широким спектром спеціалізованих, когнітивних і практичних вмінь. Планування робочих процесів у робочих областях та оцінювати такі процеси, комплексного розгляду альтернативних курсів дій і взаємних впливів у міждисциплінарних областях. Забезпечення комплексної передачі методів і рішень.	Виконання завдання без керівництва у різних передбачуваних умовах; вирішення помірно складних і неповсякденних проблем у змінних передбачуваних умовах; навчання автономно; розуміння помірно складних тверджень	Використання та комбінування універсального набору вмінь, пов'язаних з практикою та робочими процесами у галузі роботи або навчання Вміння оцінювати проблеми, пов'язані з практикою, та регулювати робочі процедури та процеси
6	Прогресивні вміння, які демонструють майстерність та інновації, які потрібні для вирішення складних і непередбачуваних проблем у спеціалізованій сфері роботи або навчання	Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Володіння надзвичайно широким спектром методів для вирішення складних проблем у науковому предметі, подальших областях навчання або області професійної діяльності. Знаходження нових рішень і оцінювання таких рішень, включаючи розгляд різних критеріїв, навіть при обставинах, коли вимоги підлягають частим змінам.	Вирішення завдань інноваційним шляхом і вирішення проблем, які є складними і не повсякденними, у змінних і не повністю передбачуваних умовах; автономне планування навчання протягом життя;	Вміння застосовувати методології та інструменти однієї або більше галузей навчання та застосовувати вміння, пов'язані з роботою, у галузі навчання або роботи Здатність оцінювати теоретичні та практичні проблеми та обґрунтовувати та обирати відповідні рішення

7	<p>Спеціалізовані вміння вирішення проблем, які потрібні для дослідження та/або інновацій для розвитку нового знання і процедур і для об'єднання знань з різних сфер</p>	<p>Розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог провадження дослідницької та/або інноваційної діяльності</p>	<p>Володіння спеціалізованими технічними або концептуальними конструкторським и вміннями, які відносяться до вирішення стратегічних проблем у науковому предметі <i>або</i> в області професійної діяльності. Розгляд альтернативи навіть при обставинах, коли інформація є неповною. Розробка та використання нових ідей або процедур і оцінювання таких ідей і процедур згідно з різними критеріями оцінювання.</p>	<p>Виконання завдань, також формулювання і вирішення проблем з використанням нових знань, з інших галузей включно; незалежне планування власного навчання протягом життя і керування іншими у цьому напрямку;</p>	<p>Володіння науковими методологіями та інструментами у галузі/галузях навчання, а також володіння загальними вміннями, які відносяться до роботи, у галузі/галузях навчання Здатність оцінювати та обирати серед наукових теорій, методологій, інструментів та загальних вмінь у галузі/галузях навчання та встановлювати нові моделі аналізу та вирішення проблем на науковій основі</p>
8	<p>Найпрогресивніші спеціалізовані вміння і техніки, у тому числі синтез і оцінка, які потрібні для вирішення критичних проблем у дослідженні і/або інноваціях і розширення і перевизначення існуючого знання або професійної практики</p>	<p>Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та складних ідей розроблення та реалізація проектів, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язання значущих соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем</p>	<p>Володіння комплексними розвиненими вміннями відносно ідентифікації і вирішення новаторських проблем в області дослідженні або інновацій у межах спеціалізованого наукового предмета <i>або</i> в області професійної діяльності. Вміння розробляти, впроваджувати, управляти, обдумувати та оцінювати процеси, включаючи ні міждисциплінарно му рівні. Оцінювання нових ідей і процедур.</p>	<p>Аналіз і творчий синтез наукових і творчих досягнень для ідентифікації і вирішення дослідницьких проблем, а також проблем, пов'язаних з інноваційною і творчою діяльністю; внесення нових елементів до цих досягнень; незалежне планування власного розвитку, а також надихання на розвиток інших;</p>	<p>Володіння науковими теоріями, методами та інструментами, а також іншими вміннями, пов'язаними з дослідженнями та розвитком у галузі Вміння аналізувати, оцінювати та розвивати нові ідеї, включаючи розробку та розвиток нових технологій та вмінь у галузі дослідження</p>

У НРК України наведені дескриптори компетентності у комунікації та автономності і відповідальності. Саме такі формулювання дескрипторів відсутні у ЄРК, НРК Німеччини, Польщі та Данії, але самі компетентності досить докладно описано у змісті дескрипторів цих країн.

Таблиця 3

Порівняння компетентностей у комунікації у ЄРК, НРК України, Німеччини, Польщі та Данії в області вищої освіти

Рівень	НРК	Німеччина	Польща	Данія
5	Взаємодія, співробітництво з широким колом осіб (колеги, керівники, клієнти) для провадження професійної або навчальної діяльності	Здатність презентувати складні факти і обставини у професійних областях запланованим чином відповідним отримувачам такої інформації. Здатність діяти попереджувальним чином, розглядаючи інтереси і потреби отримувачів інформації.	Здатність формулювати помірно складні твердження, використовуючи спеціальну термінологію; розуміти і формулювати дуже прості твердження іноземною мовою, використовуючи спеціалізовану технологію	Здатність спілкуватись щодо проблем, пов'язаних з роботою, та їх рішеннями з партнерами з співробітництва та користувачами
6	Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності	Здатність презентувати експертам аргументи і рішення до складних професійних проблем і працювати спільно з такими експертами для подальшого розвитку.	Здатність спілкуватись з оточенням; обґрунтовувати позицію	Здатність спілкуватись щодо професійних проблемних питань та рішень з колегами та неспеціалістами, а також з партнерами з співробітництва та користувачами
7	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Здатність презентувати результати роботи таких груп або організацій. Вести специфічні дебати у підрозділі та між підрозділами.	Здатність спілкуватись з різними групами респондентів, доречно обґрунтовуючи свою позицію	Здатність доносити знання, які засновані на дослідженнях, та обговорювати професійні та наукові питання як з колегами, так і з неспеціалістами
8	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб	Здатність вести дебати між спеціалістами та вносити інноваційні внески до професійних дебатів фахівців, включаючи у міжнародних контекстах.	Здатність брати участь в обміні досвідом та ідеями, також у міжнародній спільноті	Здатність брати участь у міжнародних обговореннях у галузі вивчення та розповсюджувати результати досліджень та прогрес до широкої публіки

Порівняльний аналіз ЄРК, НРК України, Німеччини, Польщі та Данії в області вищої освіти показує, що НРК України в цілому відповідає стандартам ЄРК та має багато спільного з НРК Німеччини, Польщі та Данії. Таблиця 1 дозволяє простежити, що більшість дескрипторів знань у ЄРК та НРК України, Німеччини, Польщі та Данії є подібними, спостерігається підвищення глибини знань та прогресивною зміною типу знань від рівня до рівня.

З аналіз у таблиці 2 помітно, що ЄРК надає більш узагальнені дескриптори вмінь, ніж НРК

України, Німеччини, Польщі та Данії, але всі дескриптори описують вміння у прогресі навчальних або професійних досягнень. НРК України надає окремі дескриптори для комунікації, а також автономії і відповідальності. У НРК Німеччини ці дескриптори цих якостей є складовими особистої компетентності; у НРК Польщі та Данії комунікація прописана у дескрипторах вмінь, а відповідальність – у соціальній компетентності у НРК Польщі і у компетентності НРК Данії. Таким чином, дескриптори комунікації, автономії і відповідальності є наявними у рамках всіх країн, що були проаналізовані. Але дескриптори комунікації НРК не прописують взаємодію у міжнародних контекстах, включаючи комунікацію європейськими мовами, як це прописано у НРК Німеччини, Польщі та Данії, що, безумовно, потребує доопрацювання, оскільки метою створення НРК є сприяння національному і міжнародному визнанню кваліфікацій.

Висновки... Наше дослідження дозволяє застосовувати результати порівняльного аналізу ЄРК, НРК України, Німеччини, Польщі та Данії у виробленні стратегії розвитку академічної і професійної мобільності у вищій освіті. Аналіз дескрипторів знань у ЄРК та НРК України, Німеччини, Польщі та Данії показав їх подібність з підвищенням глибини знань та прогресивною зміною характеру знань від рівня до рівня.

Подібний прогрес спостерігається у дескрипторах вмінь, комунікації, автономії та відповідальності, не дивлячись на їх різну належність до тієї чи іншої компетентності.

Дескриптори НРК України потребують певного опрацювання для більшої відповідності ЄРК та національним рамкам інших країн. НРК європейських країн, які було проаналізовано, об'єднують у собі посилання на Європейську рамку кваліфікацій і самосертифікацію згідно з Рамкою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти; НРК України не містить опису кваліфікацій вищої освіти, що гальмує процес визнання українських дипломів та кваліфікацій.

До перспективних напрямів досліджень у даній сфері вважаємо за доцільне віднести такі проблеми: подальший порівняльний аналіз НРК з НРК європейських країн з метою удосконалення дескрипторів рівнів вищої освіти; співвіднесення НРК до Рамкою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти з метою сприяння визнання дипломів українських закладів освіти.

Список використаних джерел і літератури / References:

1. Постанова Кабінету Міністрів України Про затвердження Національної рамки кваліфікацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> / Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy Pro zatverdzhennja Nacionalnoji ramky kvalifikacii (Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine About the Confirmation of the National Frame of Qualifications) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>. [in Ukrainian]
2. Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.cedefop.europa.eu/files/6119_en.pdf. [in English]
3. Development of national qualifications frameworks in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.cedefop.europa.eu/files/6112_en.pdf. [in English]
4. Explaining the European Qualifications Framework for Lifelong Learning [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-efq/files/brochexp_en.pdf. [in English]
5. Global Inventory of Regional and National Qualifications Frameworks [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uil.unesco.org/fileadmin/keydocuments/LifelongLearning/en/Global%20Inventory%20of%20Regional%20and%20National%20Qualifications_v1.pdf. [in English]
6. Self-certification report of the national qualifications framework for higher education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ehea.info/Uploads/SubmittedFiles/1_2015/101602.pdf. [in English]

Дата надходження статті: «27» жовтня 2015 р.

Стаття прийнята до друку: «10» листопада 2015 р.

Рецензенти:

Єремєєв В. – доктор технічних наук, професор
Аносов І. – доктор педагогічних наук, професор

Осадчий Вячеслав – завідувач кафедри інформатики і кібернетики Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор педагогічних наук, професор, e-mail: poliform55@gmail.com

Osadchyi Viacheslav – head of the department of informatics and cybernetics of Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi, doctor of pedagogics, professor, e-mail: poliform55@gmail.com

Симоненко Світлана – аспірант Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, e-mail: poliform55@gmail.com

Symonenko Svitlana – postgraduate student of Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi, e-mail: poliform55@gmail.com